

УДК 336.645.338

Г. Є. Павлова,

д. е. н., професор, декан факультету обліку і фінансів,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1400-7348>

А. Ю. Сірко,

к. е. н., старший викладач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3791-9435>

С. І. Невдах,

здобувач вищої освіти,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-0697-1844>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.18.4

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА ЗАДЛЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

H. Pavlova,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Accounting and Finance,
Dnipro State Agrarian University of Economics, Dnipro, Ukraine

A. Sirko,

PhD in Economics, Senior Lecturer of the Department of Finance, Banking and Insurance
Dnipro State Agrarian University of Economics, Dnipro, Ukraine

S. Nevдах,

Student of higher education, Dnipro State Agrarian University of Economics, Dnipro, Ukraine

INCREASING THE EFFICIENCY OF MANAGEMENT OF THE FINANCIAL RESOURCES OF THE ENTERPRISE FOR ITS ECONOMIC SECURITY

Визначаючи оптимальний рівень фінансово-економічної безпеки будь-якого суб'єкта господарювання, важливо забезпечити його переваги та стійкість до небезпеки при досягненні результатів поставлених цілей.

Слід зазначити, що створення ефективної системи управління фінансовими ресурсами в сучасних умовах також залежить від здатності фінансових ресурсів швидко трансформуватися у фізичні, хімічні, технологічні, творчі та інші ресурси, необхідні для господарської діяльності та розвитку підприємств.

Виходячи з цього, доведено, що раціональне формування та використання фінансових ресурсів має значний вплив на фінансові результати та стан підприємства, дозволяючи досягти успіху з мінімально необхідним обсягом обігового капіталу. Це сприяє створенню оптимальної структури капіталу, нарощуванню виробничого потенціалу та забезпечує надійне фінансування поточної діяльності задля стабільної економічної безпеки підприємства.

Determining the optimal level of financial and economic security of any economic entity, it is important to ensure its advantages and resistance to danger when achieving the results of the set goals.

The creation of an effective financial resources management system in modern conditions also depends on the ability of financial resources to quickly transform into physical, chemical, technological, creative and other resources necessary for economic activity and development of enterprises. However, currently domestic business has limited opportunities to choose financial resources due to their insufficient availability, as well as insufficient own funds, their not always effective use. As a result, the number of unprofitable, low-paying and insolvent enterprises in Ukraine is increasing.

The purpose of this work is to research an effective method of managing the company's finances to ensure safe operation and maintaining the level of development of the company at the appropriate level, as well as the development of measures to ensure the economic security of the company.

Since the level of financial and economic security is considered through the prism of enterprise resource management, the need for constant improvement of the latter, improvement of key performance indicators (increasing quality, reducing costs, accelerating investment attractiveness, shortening the innovation cycle), namely the implementation, expansion of sales markets, improvement of the management system etc.

On the basis of the generalization of researches, we substantiated the planning sequence of an effective management system of profit generation at the level of agricultural organizations. The created algorithm includes 5 stages that allow you to gradually form centers of financial responsibility, determine their powers and ensure the effective functioning of this system at the enterprise.

Based on this, it has been proven that the rational formation and use of financial resources has a significant impact on the financial results and state of the enterprise, allowing to achieve success with the minimum required amount of working capital. This contributes to the creation of an optimal capital structure, increasing production potential and ensures reliable financing of current activities for the stable economic security of the enterprise.

Ключові слова: підвищення ефективності, управління, фінансові ресурси, підприємство, економічна безпека.

Key words: efficiency improvement, management, financial resources, enterprise, economic security.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Останнім часом питання про ефективність фінансово-економічної безпеки стало предметом значного інтересу не лише для науковців, а й для підприємців, які прагнуть докорінно змінити спосіб управління справами. Визначаючи оптимальний рівень фінансово-економічної безпеки будь-якого суб'єкта господарювання, важливо забезпечити його переваги та стійкість до небезпеки при досягненні результатів поставлених цілей. Тому важливо створити комплексну та оптимальну систему фінансово-економічної безпеки підприємства. Таким чином, ми спостерігаємо суттєве зниження ступеня економічної безпеки на підприємствах, які ведуть фінансово-господарську діяльність, а в багатьох випадках і неможливості ефективної діяльності через воєнний стан в Україні.

Створення ефективної системи управління фінансовими ресурсами в сучасних умовах також залежить від здатності фінансових ресурсів швидко трансформуватися у фізичні, хімічні, технологічні, творчі та інші ресурси, необхідні для господарської діяльності та розвитку підприємств. Проте наразі вітчизняний бізнес має обмежені можливості вибору фінансових ресурсів через їх недостатню доступність, а також

недостатність власних коштів, їх не завжди ефективного використання. Як наслідок, кількість збиткових, низькооплачуваних та неплатоспроможних підприємств в Україні зростає.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження фінансової та економічної стабільності є тривалим, і кілька провідних економістів, які присвятили свої зусилля розгляду та вивченню різних аспектів безпеки бізнесу в різних ситуаціях. Серед цих вчених є найбільш визначними: О.В. Арєф'єв, О.І. Барановський, Т.Г. Васильців, В.М. Геєць, К.С. Горячова, М.М. Єрмолєса, І.В. Кудрявка та ін. Вивчивши науковий доробок, можна говорити про величезну кількість досліджень. Проте питання ефективного фінансового менеджменту з надання економічної безпеки є незмінно актуальним у всіх своїх аспектах, воно, безперечно, знаходиться в центрі уваги багатьох економістів, серед яких О. К. Авдей, О. Є. Гудзь, П. А. Стецюк, І. П. Ткаченко, В. М. Попов, С. В. Добринь, І. Т. Балабанов та багато інших. Особливу увагу в їх дослідженнях приділено дослідженню методів управління фінансовими ресурсами та їх використання.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою даної роботи є дослідження ефективного методу управління фінансами підприємства із забезпечення безпечного ведення діяльності та підтримання рівня розвитку підприємства на належному рівні, а також розробка заходів щодо забезпечення економічної безпеки підприємства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Оцінка стану підприємництва в сучасному бізнес-середовищі чітко висвітлює проблеми в управлінському процесі створення, розподілу та використання фінансових ресурсів на підприємствах. Ефективний фінансовий менеджмент, як частина системи управління, може гарантувати збір і закріплення позитивних результатів господарської діяльності вітчизняних корпорацій. Однак цінність їхньої роботи в першу чергу залежить від ступеня застосування аналізу для пошуку найбільш ефективних рішень проблем управління. Результат зусиль компанії залежить від наявності ресурсів. Економічні ресурси, які дозволяють безперервне виробництво та повсюдну діяльність [2].

Таким чином, їх достатність є важливою відправною точкою та кінцевим результатом будь-якої діяльності. В ринкових умовах діяти на першочергову позицію є характерною світовою тенденцією.

Оскільки рівень фінансово-економічної безпеки розглядається через призму управління ресурсами підприємства, потреба в постійному вдосконаленні останніх, покращенні ключових показників ефективності (підвищення якості, зниження витрат, прискорення інвестиційної привабливості, скорочення циклу інновацій), а саме впровадження, розширення ринків збуту, вдосконалення системи менеджменту тощо.

Основними завданнями фінансово-економічної безпеки, заснованими на управлінні фінансовими ресурсами, є випереджальний характер діяльності і, відповідно:

- запобігання кризовим ситуаціям;
- стабільність ведення бізнесу;
- фінансова стабільність;
- підвищення активності підприємства тощо [6].

При підтримці належного рівня фінансово-економічної безпеки діяльності фірми через управління фінансовими ресурсами заохочується така блокова схема регулювання: управління витратами, і бюджетування, і управління грошовими потоками, і моніторинг і діагности-

ка стануть бізнесом, та забезпечення безпеки, управління фінансами.

У процесі фінансово-господарської діяльності може відбуватися безперервний рух процесів, змінюватися структура засобів і джерел їх формування, наявність і потреба у фінансових ресурсах і, як наслідок, стан фінансового забезпечення підприємства. Отже, ця проблема із системою управління фінансовими ресурсами є нарощування власного капіталу, ринкової вартості та позиції з максимальним збереженням інтересів учасників від мінімального фінансового ризику, пов'язаного з розподілом та використанням фінансових ресурсів [3].

Значну роль у системі управління фінансовими ресурсами слід відвести питанню розрахунків, оскільки затримка оплати гуртовими покупцями за відвантажену продукцію призводить до накопичення великої дебіторської заборгованості. Це, в свою чергу, створює дефіцит грошових коштів у підприємства для своєчасного погашення зобов'язань перед кредиторами за сировину, матеріали, виконані роботи та надані послуги, а також сприяє виникненню кредиторської заборгованості за податковими платежами.

Залучення різних джерел фінансування формує певне співвідношення між власним і позиковим капіталом. Оскільки позиковий капітал є платним і супроводжується фінансовими витратами, виникає потреба оцінювати вплив цих витрат на загальний результат діяльності підприємства. Фінансовий леверидж показує, як структура капіталу впливає на прибуток компанії, а способи включення кредитних витрат у собівартість впливають на чистий прибуток та рентабельність власного капіталу. Таким чином, фінансовий леверидж демонструє зв'язок між змінами чистого прибутку та прибутку до сплати відсотків і податків [5].

Фінансовий леверидж тісно пов'язаний із фінансовим ризиком і відображається у співвідношенні власного та позикового капіталу, які використовуються для довгострокового фінансування операційної діяльності підприємства. Використання позикових коштів зазвичай призводить до збільшення витрат підприємства, що впливає на його прибутковість. Чим вищий рівень фінансового левериджу, тим більший фінансовий ризик підприємства та тим вища необхідна норма прибутку для власників.

Підприємства, що активно залучають значні суми позикових коштів, характеризуються високим рівнем фінансового левериджу. У свою

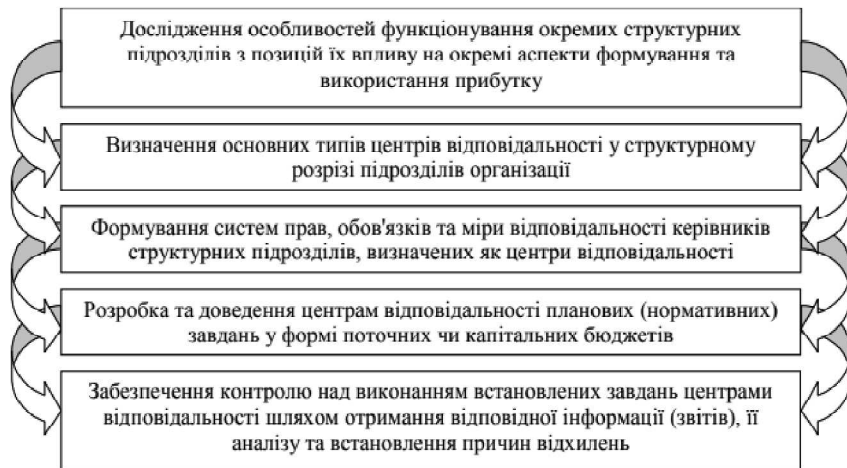

Рис. 1. Пропонований алгоритм ефективного управління формуванням прибутку по центрах фінансової відповідальності

чергу, підприємства, які здебільшого фінансують свою діяльність за рахунок власних ресурсів, вважаються фінансово незалежними [7].

Отже, рівень фінансового левериджу, що формується на підприємстві, відображає його можливості впливати на чистий прибуток шляхом зміни обсягу та структури власного і позикового капіталу. Як зазначає Барановський О.: "Фінансовий результат підсумовує діяльність підприємства, пов'язану з виробництвом і реалізацією продукції (виконаних робіт, наданих послуг), і водночас є необхідною передумовою для подальшого розвитку. Високі фінансові результати зміцнюють бюджет держави через податкові відрахування, підвищують рентабельність інвестицій підприємства та його активність у виробничій і фінансовій сферах" [2, с. 15]. Для підприємства отримання фінансового результату свідчить про визнання в суспільстві ефективності його діяльності та досягнення позитивного ефекту від виробництва у вигляді продукції, послуг або робіт. Таким чином, кінцевим фінансовим результатом для підприємства є різниця між доходами від продажу та витратами, понесеними для їх отримання. З точки зору держави, фінансовий результат підприємства відображається у сплаті податків, що є частиною цього результату. Для власників та інвесторів основним фінансовим результатом буде частка прибутку, яка залишається після сплати податків. Чистий фінансовий результат, спрямований на розвиток виробництва та соціальне благополуччя, — це прибуток, який залишається після сплати податків, дивідендів власникам і відсотків кредиторам.

На основі узагальнення досліджень нами була обґрунтована послідовність планування

ефективної системи управління генерацією прибутку на рівні сільськогосподарських організацій. Створений алгоритм включає 5 етапів, які дозволяють поступово формувати центри фінансової відповідальності, визначити їх повноваження і забезпечити ефективне функціонування цієї системи на підприємстві (рис. 1).

Для збільшення фінансових результатів підприємства необхідно:

- підвищувати якість товарів (продукції, послуг, робіт) та покращувати маркетингову діяльність. Це досягається впровадженням нових технологій, автоматизацією виробництва, використанням нових видів сировини та модернізацією управлінських стратегій;

- збільшувати обсяг виробництва шляхом розширення потужностей та залучення додаткових інвестицій;

- підвищувати кваліфікацію працівників для підвищення продуктивності їхньої праці;

- створювати ефективну систему матеріального стимулювання, пов'язану з ключовими результатами діяльності підприємства та економією ресурсів;

- покращувати моральний клімат у колективі, що позитивно впливатиме на продуктивність праці;

- автоматизувати виробничі процеси, мінімізуючи участь людини за рахунок машинної праці;

- розширювати ринки збуту, залучати нових клієнтів через рекламу та знаходити нових постачальників, підвищуючи попит і борючись з конкурентами;

- аналізувати та усувати фактори, що призводять до перевитрат на комерційні та управлінські витрати;

— раціонально використовувати ресурси, економлячи сировину і матеріали у виробництві;

— впроваджувати новітні види сировини та матеріалів від постачальників [5].

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, управління фінансово-економічною безпекою підприємства на основі управління фінансовими ресурсами полягає в цілеспрямованій діяльності, яка передбачає безперервний процес ухвалення та реалізації рішень, спрямованих на зниження негативного впливу економічної нестабільності для досягнення і підтримки максимально можливого рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. Виходячи з критеріїв та конкретних показників оцінки стану фінансово-економічної безпеки, які є пріоритетними для керівництва, визначаються сценарії та плани дій щодо вдосконалення цієї системи.

Однією з головних проблем управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств є відсутність ефективної системи фінансового менеджменту та стратегії розвитку як на рівні окремих підприємств, так і на рівні країни загалом.

Раціональне формування та використання фінансових ресурсів має значний вплив на фінансові результати та стан підприємства, дозволяючи досягти успіху з мінімально необхідним обсягом обігового капіталу. Це сприяє створенню оптимальної структури капіталу, нарощуванню виробничого потенціалу та забезпечує фінансування поточної діяльності.

Література:

1. Ареф'єва О.В. Планування економічної безпеки підприємств. / О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко. — Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. — 170 с.
2. Барановський О. Визначення показників економічної безпеки. Економіка. Фінанси. Право. — 2012. — № 8. — С. 14—16.
3. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення: монографія. Львів: Арал, 2018. — 386 с.
4. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія / В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, Т.С. Черняк / Н— д. центр індустр. пробл. розвитку НАН України. Харків: ВД "ИНЖЭК", 2021. — 240 с.
5. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: автореф.

дис. канд. екон. наук: спец. 08.06.01 "Економіка, організація та управління підприємствами" / К.С. Горячева-Київ: Вид-во КНУТД, 2006. 17 с.

6. Єрмошенко М.М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: монографія / М.М. Єрмошенко, К.С. Горячева — Нац. академія управління. Київ: НАУ, 2010 — 232 с.

7. Павлова Г.Є. Фінансове забезпечення фермерського господарства в контексті його фінансово-економічної безпеки. // Г.Є. Павлова, Л.В. Волчанська, Д.Г. Ковальов. Економіка та суспільство. 2023. № 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2764DOI:10.32782/2524-0072/2023-54-44>. (дата звернення: 29.08.2024 р.).

References:

1. Arefieva, O. V. and Kuzenko, T. B. (2005), Planuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv [Planning of economic security of enterprises], Vyd-vo Yevrop, Kyiv, Ukraine.
2. Baranovskyi, O. (2012), "Determination of indicators of economic security", vol. 8, pp. 14—16.
3. Vasylytsiv, T. H. (2018), Ekonomichna bezpeka pidpriemnytstva Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zmitsnennia: monohrafiia [Economic security of Ukrainian entrepreneurship: strategy and strengthening mechanisms: monohrafiia], Aral, Lviv, Ukraine.
4. Heiets, V. M., Kyzym, M. O, Klebanova, T. S. and Cherniak, T. S. (2021), Modeliuvannia ekonomichnoi bezpeky: derzhava, rehion, pidpriemstvo: monohrafiia [Modeling of economic security: state, region, enterprise: monograph], VD "YNZhEK", Kharkiv, Ukraine.
5. Horiacheva, K. S. (2006), "The mechanism of managing the financial security of the enterprise", PhD Thesis, Economy, organization and management of enterprises. KNUVD of Kyiv, Kyiv, Ukraine.
6. Yermoshenko, M. M. and Horiacheva, K. S. (2010), Finansova skladova ekonomichnoi bezpeky: derzhava i pidpriemstvo: monohrafiia [The financial component of economic security: the state and the enterprise: monohrafiia], NAU, Kyiv, Ukraine.
7. Pavlova, H. and Volchans'ka, L. (2023), "Financial provision of farming in the context of its financial and economic security", vol. 54, Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2764> (Accessed 29 August 2024).
Стаття надійшла до редакції 09.09.2024 р.